

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Hospodářská politika

Ekonomika veřejné správy

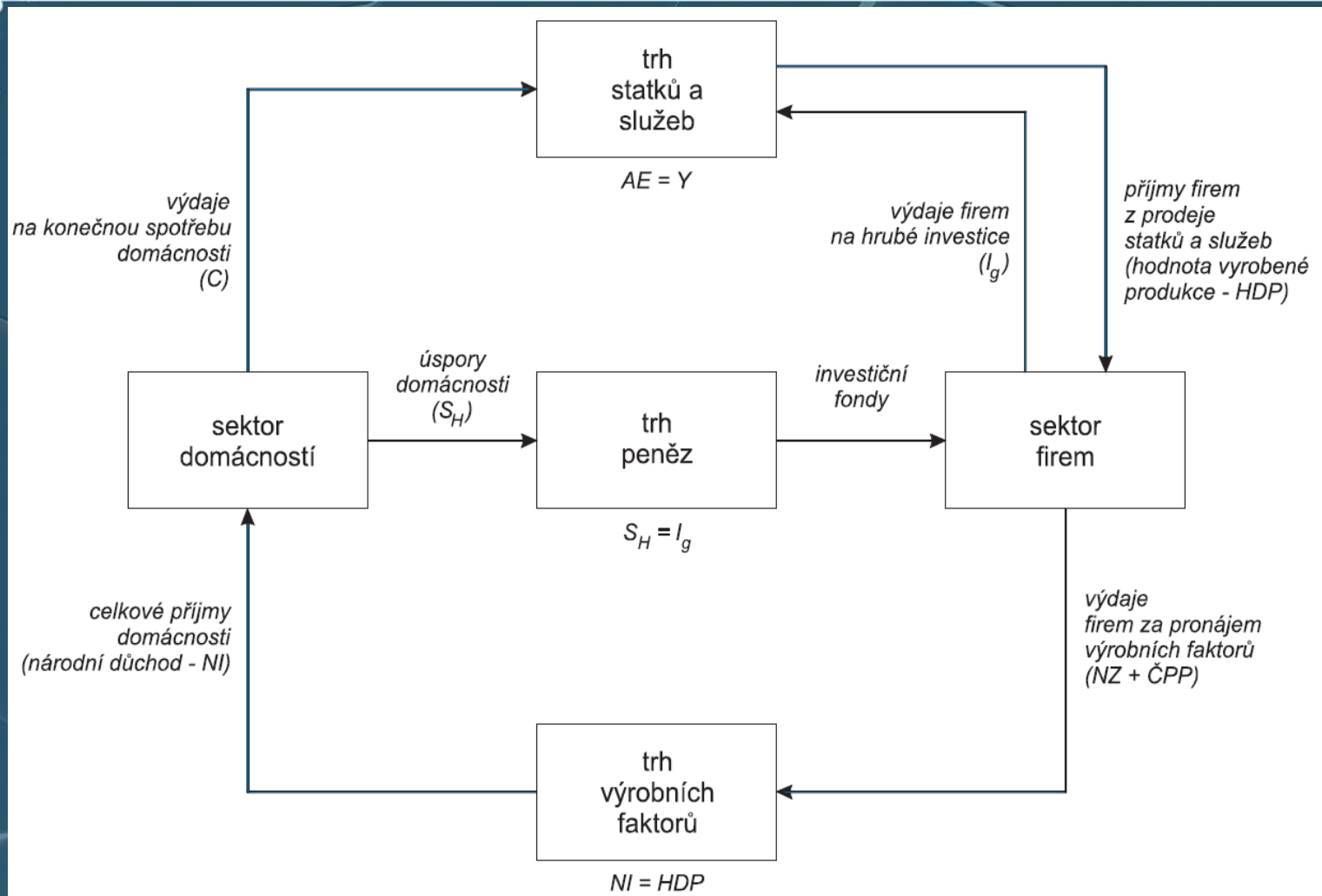

Dvousektorová ekonomika

- Tvoří ji pouze domácnosti a podniky
- platí, že hrubý domácí produkt je zároveň disponibilním důchodem domácnost (není zahrnutý stát, který tak nic neodčerpává ani nic nevyplácí)
- $Y = C + I_g$, kde
- Y – celková produkce
- C – spotřeba
- I_g – výdaje podniků na hrubé investice

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

Model dvousektorové ekonomiky

Třísektorová ekonomika

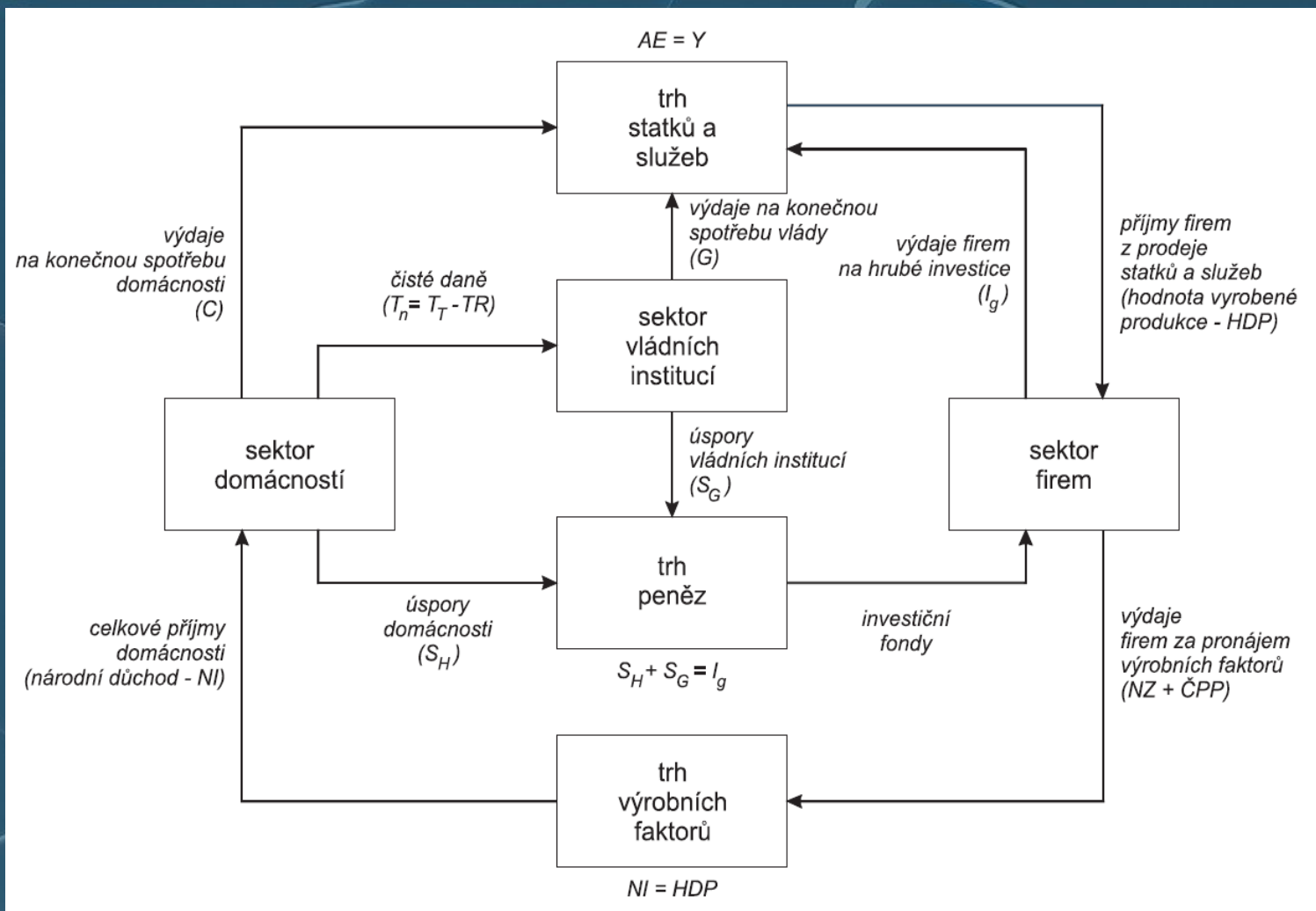
Tvoří ji domácnosti, podniky a stát

- $Y = C + I_g + G$, kde
- Y – celková produkce
- C – spotřeba domácností
- I_g – výdaje podniků na hrubé investice
- G – spotřeba státu

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

- Výdaje domácností na konečnou spotřebu jsou závislé na výši spotřebitelova důchodu a na úrovni čistých daní
- $T_n = T_T - TR$, kde
- T_n – čisté daně
- T_T – celkové daně
- TR – vládní transfery a platby

Model třísektorové ekonomiky

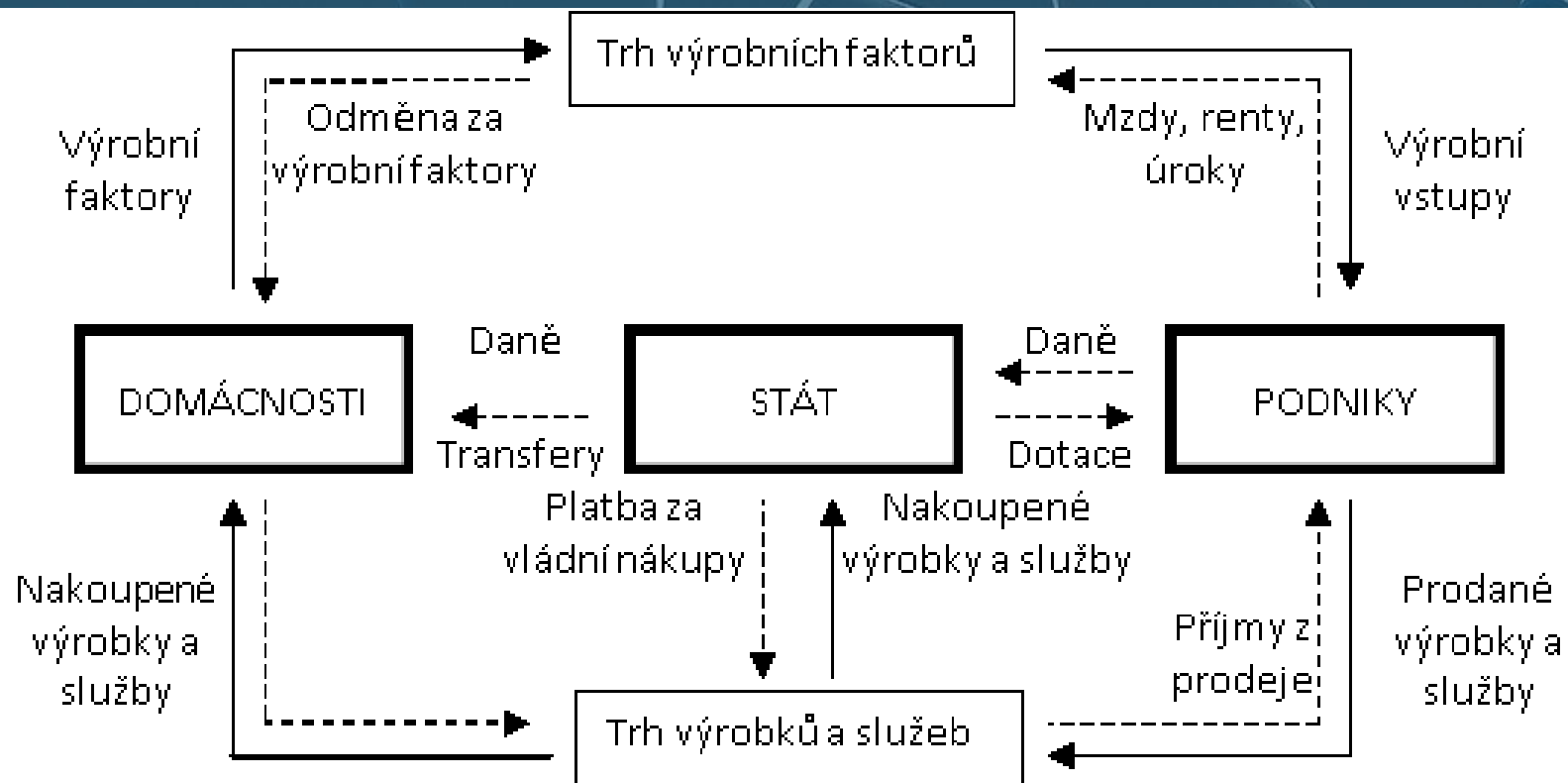
Čtyřsektorová ekonomika

Tvoří ji domácnosti, podniky, stát a zahraničí.

- Úroveň rovnovážného důchodu je určena nejen rezidenty, ale také nerezidenty.
- Nerezidenti pak úroveň rovnovážného důchodu ovlivňují především prostřednictvím dovozů a vývozu.
- $Y = C + I_g + G + (-) NX$, kde
- Y – celková produkce
- C – spotřeba domácností
- I_g – výdaje podniků na hrubé investice
- G – spotřeba státu
- NX – výdaje na čistý vývoz

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

Role jednotlivých subjektů systému

→ Tok výrobních faktorů, výrobků a služeb

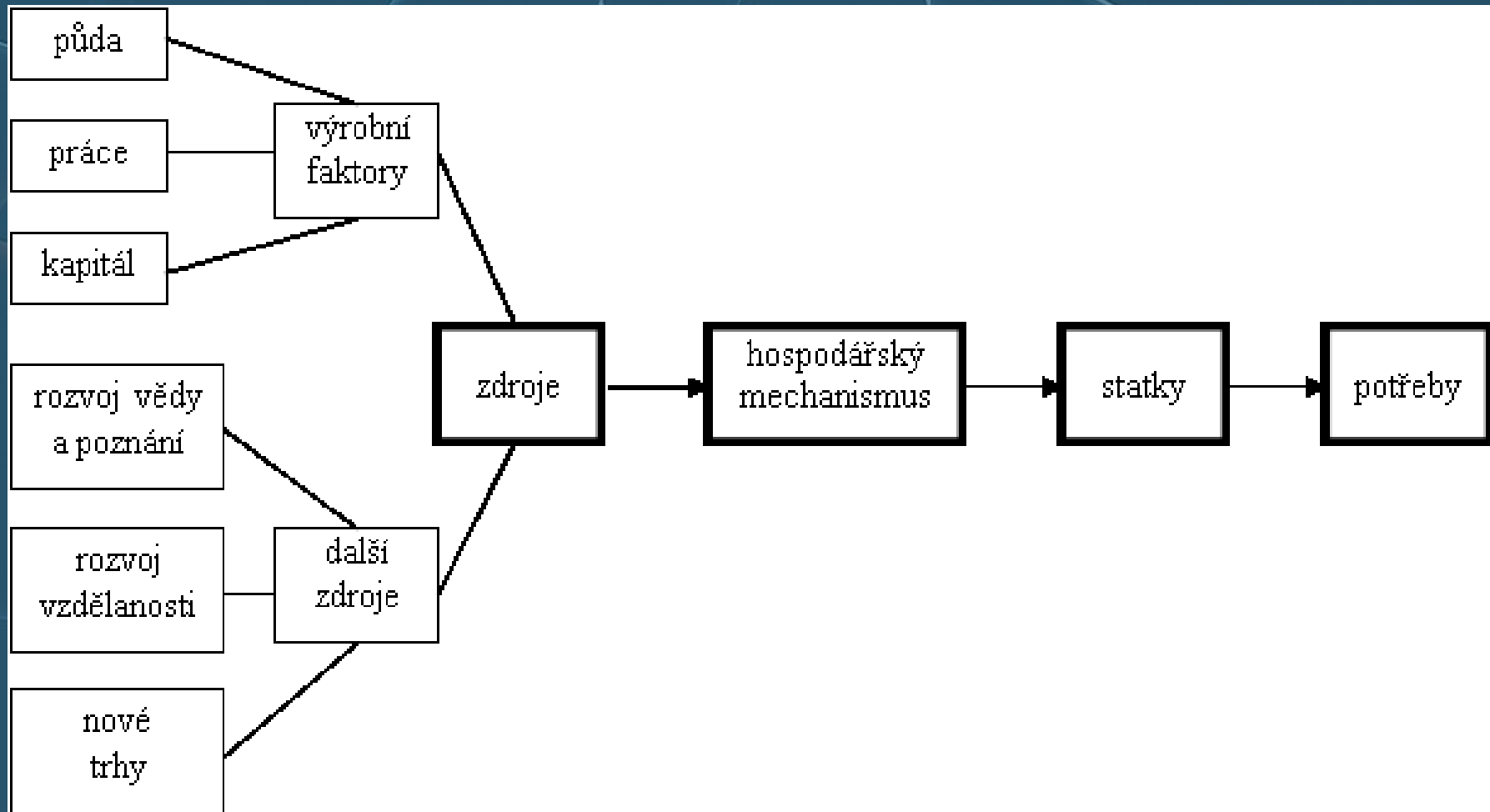
---> Tok peněz

Národní hospodářství

- Veškeré činnosti hospodářského charakteru realizované na konkrétním státním území za účasti všech výrobních faktorů.
- Výrobní faktory
 - Půda – půda, nerostné bohatství, voda, klimatické podmínky
 - Práce – počet, vzdělání, věk, struktura, kultura
 - Kapitál

Vztah zdrojů a potřeb

Činitelé ovlivňující národní hospodářství

- Politický systém
- Legislativní systém
- Ekonomický systém
- Národní bohatství
 - Výzkum, vývoj
 - Infrastruktura

Podstata hospodářské politiky

- Hospodářská politika je konkrétní jednání státu, kterým je ovlivňována hospodářská situace v širokém národním měřítku.
- Dříve: HP = dosažení maxima společenského blahobytu
- Dnes: HP se utváří na základě střetu názorů politických stran a lobby, byrokracie a reakce na konkrétní hospodářskou situaci

Oblasti hospodářské politiky

- Makroekonomická hospodářská politika (stabilizační):
 - fiskální (rozpočtová)
 - měnová (monetární)
 - vnější hospodářská
 - důchodová
- Mikroekonomická hospodářská politika:
 - politika ochrany hospodářské soutěže
 - strukturální politika
 - regionální politika
 - politika redistribuční a důchodová
 - sociální politika aj.

Členění hospodářské politiky

- fiskální (rozpočtová)
 - soustava veřejných rozpočtů
 - mimorozpočtové fondy
 - rozpočty vládních neziskových organizací, veřejných podniků ve veřejném sektoru
- monetární
 - provádí ČNB
 - ovlivňuje *peněžní zásobu* nebo *úrokové sazby* s cílem stabilizovat ekonomiku
- důchodová
 - zahrnuje různé formy regulace mezd
 - sociální politika
- vnější měnová
 - souvisí s zahraničním obchodem
 - přímé nástroje (clo, kvóty, neviditelné překážky obchodu - hygienická nařízení, normy)
 - nepřímé nástroje (intervence na devizových účtech)

DNES AKCE BALÍČEK
VOLÁNÍ, SMS A
EXTRA DATA V CENĚ

VÁCLAV VEVERKA

Přesně dle smlouvy, balíček s extra daty v ceně.
Máte tam údaje HDP za první pololetí roku 2018...

Sektory trhu

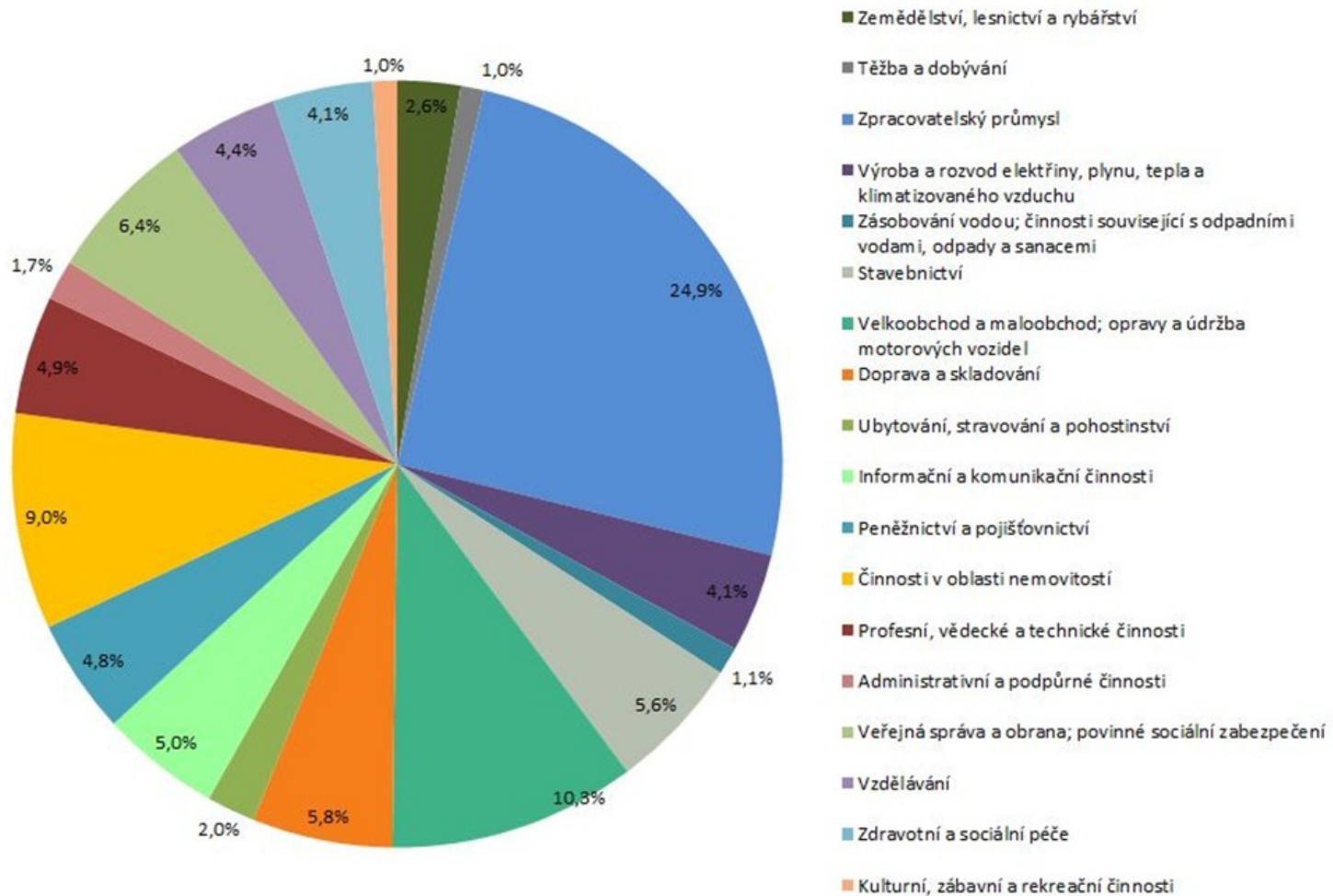
- NH je tvořeno soustavou podnikatelských jednotek s různou činností.
- Sektory trhu - seskupení hospodářských odvětví na základě podobných znaků
- Národní hospodářství je členěno na sektory:
 - Primární
 - Sekundární
 - Terciální
 - Kvartární
- Základní členění sektorů trhu se používá pro hrubé vymezení výkonnosti jednotlivých ekonomik a vyjádření jejich HDP.

Sektory v ČR

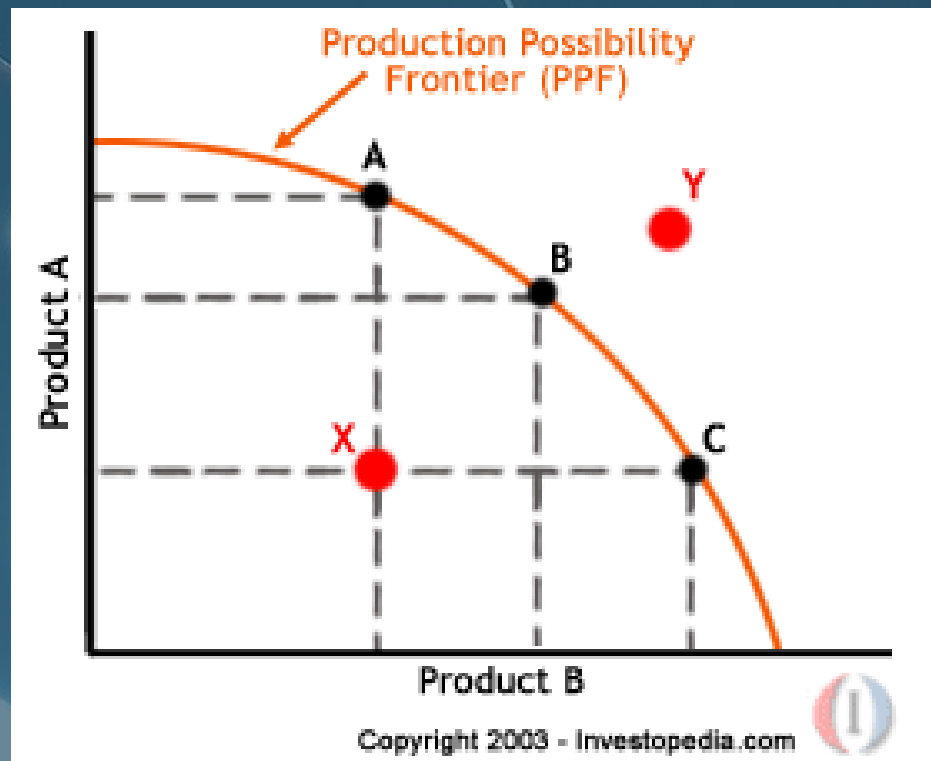
- **Podíl sektorů na ekonomice ČR**
 - Největší podíl: zpracovatelský průmysl, obchod se zbožím a nemovitostmi, stavebnictví, doprava a skladování → v součtu více jak polovina HDP
 - Průmyslová výroba: asi třetinový podíl na výkonu českého hospodářství
 - Zemědělství: pouze 3% podíl
- **Zaměstnanost v jednotlivých sektorech**
 - Služby: cca 56 % ekonomicky aktivních obyvatel
 - Průmysl: cca 40 % ekonomicky aktivních obyvatel
 - Zemědělství: necelá 4 % ekonomicky aktivních obyvatel

Sektory v ČR – podíl na HDP v ČR

Hranice produkčních možností

- kombinace statků, které je možné v ekonomice maximálně vyrobit s danými výrobními zdroji a danou použitou technologií
- předpokládá, že všechny výrobní faktory jsou využívány efektivně

HDP

- HDP = souhrn veškeré finální produkce zboží a služeb vyrobené v určité zemi během jednoho roku.
- nezachycuje stínovou ekonomiku, produkci externalit, netržní produkci.
 - hrubý DP – zahrnuje všechny investice
 - čistý DP – zahrnuje pouze čisté investice
- Národní důchod = součet veškerých příjmů, které získávají vlastníci výrobních faktorů využitých k vytvoření produkce

Hrubý x čistý HDP

- Rozdíl představují tzv. obnovovací investice
- čistý produkt zahrnuje pouze čisté investice
- je velmi náročné vyčíslit hodnotu a poměr obnovovacích a čistých investic - je možné čisté investice zjistit také odečtením tzv. amortizace (odpisů vyjadřujících opotřebení)

HNP

- HNP = celková tržní hodnota konečných výrobků a služeb vyprodukovaných za jeden rok výrobními faktory určitého státu
 - nominální HNP – měřený v běžných cenách
 - reálný HNP – měřený ve stálých cenách
- je však méně využívaný i z toho důvodu, že získat data a podklady pro výpočet HNP je náročnější

HDP roste, máme se nejlépe v historii
a když to ještě chvíli vydrží, tak už nebudeme
jezdit ve Felicii, ale ve Fabii.

Nominální produkt

- - HDP, HNP vyjádřený v tržních cenách běžného roku
- - měří celkovou hodnotu zboží, služeb za dané určité období v běžných cenách
 - - běžné ceny = ceny období, v němž jsou zboží a služby vyprodukovány

Nominální produkt

- Změna velikosti NP se mění v závislosti na:
 - a) změnách tržních cen výrobků a služeb
 - b) změnách objemu prodaných výrobků a služeb

Reálný produkt

- – reálný HDP měří celkovou hodnotu zboží a služeb (množství produkce) za dané období ve stálých cenách
 - – stálé ceny = ceny určitého výchozího období, které jsme si zvolili
- – reálný HDP měří celkové množství produktu, zatímco nominální HDP jeho současnou peněžní hodnotu
 - – tzn. jde o nominální HNP očištěný od inflace

Reálný produkt

- velikost reálného produktu se mění v závislosti na:
 - – objemu a struktuře vyrobených výrobků a služeb

Výpočet HDP

- Produkční metoda
 - $HDP = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty}$
- Výdajová metoda
 - $HDP = C + I + G + (Ex - Im)$, kde
 - C - výdaje domácností na spotřebu
 - I – soukromé hrubé domácí investice
 - G – vládní výdaje na nákup výrobků a služeb
 - (Ex – Im) – čistý export
- Důchodová metoda
 - hrubé mzdy, tedy mzdy před zdaněním,
 - renty (plynoucí z vlastnictví půdy) a další příjmy z vlastnictví,
 - čisté úroky (rozdíl mezi obdržеныmi a placenými úroky),
 - příjmy ze samozaměstnání,
 - hrubé zisky korporací (ze kterých se následně platí daň ze zisku, část se může rozdělovat prostřednictvím dividend mezi akcionáře, zbylý zisk zůstává jako nerozdělený)
 - nepřímé daně (čistý národní produkt)
 - obnovovací investice (hrubý národní produkt)

Situace v ČR

- HDP v ČR – grafy, mapy
 - <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30832>
- Historická ročenka vývoje HDP, mapy srovnání
 - https://www.czso.cz/csu/czso/5013-12-n_2012-12

Ukazatele ekonomického blahobytu I.

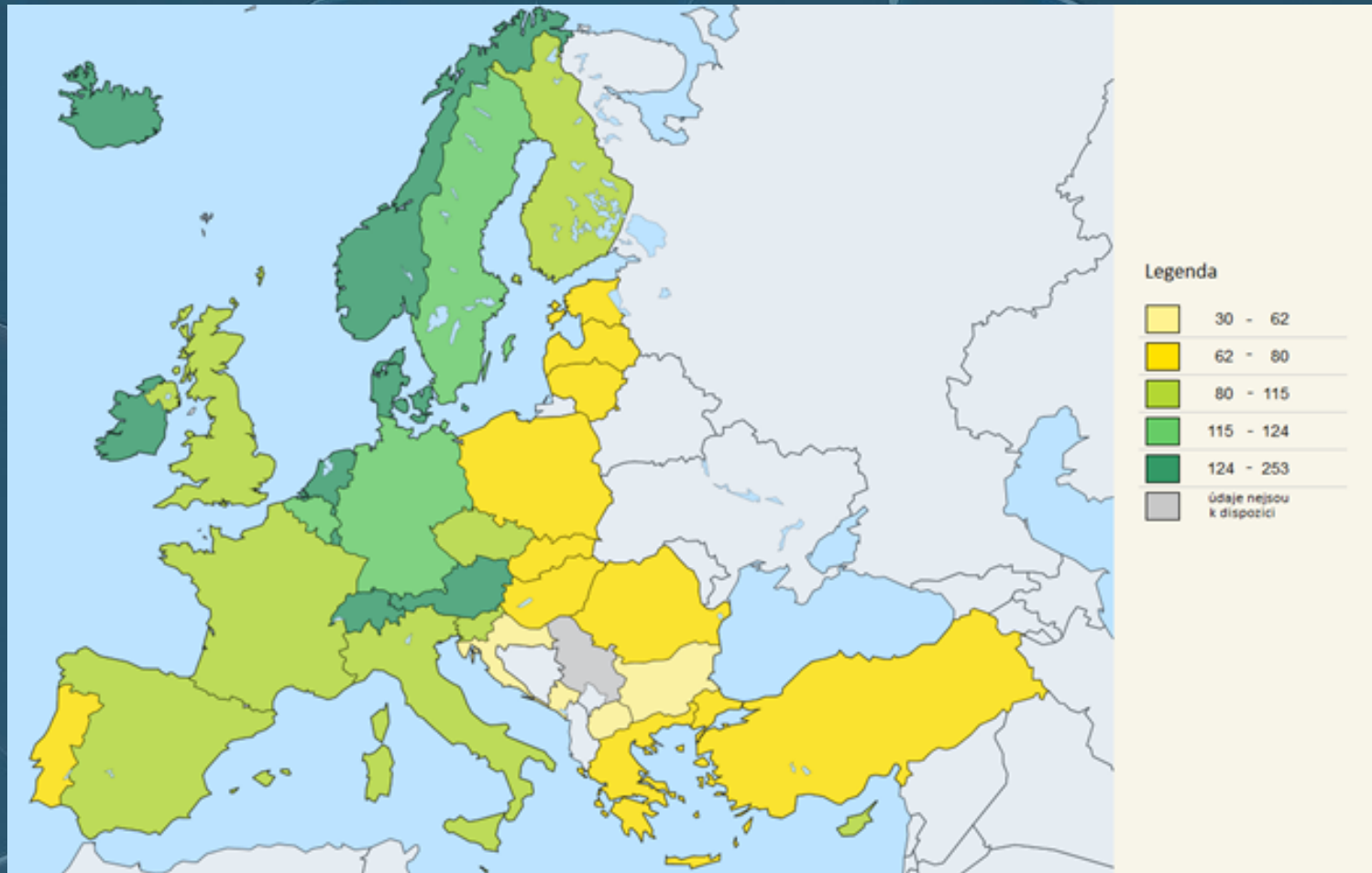
- snaží se o širší hodnocení kvality života, nezaměřují se úzce na výkon. Mezi dimenze ukazatelů blahobytu patří:
 - hmotná životní úroveň (důchod, spotřeba a bohatství),
 - zdraví,
 - vzdělání,
 - osobní aktivity, včetně pracovních,
 - účast na politice a vládnutí,
 - společenské styky a vztahy,
 - životní prostředí,
 - nejistota ekonomická i fyzická

Ukazatele ekonomického blahobytu II.

- Čistý ekonomický blahobyt
 - $NEW = HDP + \text{šedá a černá ekonomika} + \text{produkce pro vlastní potřebu} - \text{negativní dopady hospodářské činnosti (záporné externality trhu)}$
- Index udržitelného ekonomického blahobytu (ISEW)
 - navíc např. změny v rozdělení příjmů, následky za poškození životního prostředí
- Index ekonomického blahobytu (IEWB)
 - navíc např. ochranu před sociálními riziky či sociální nerovnost
- Index lidského rozvoje (HDI)
 - navíc např. očekávanou délku života, gramotnost a počet let školní docházky

Evropský srovnávací program

Dobrá zpráva je, že na krátkou chvíli jsme rostli dokonce rychleji než Slovensko. Ta smutná je, že to považujeme za dobrou zprávu.

Funkce veřejného sektoru

- ekonomická – zabezpečení veřejných statků, podpora soukromého sektoru, redistribuce příjmů a bohatství, snižování nezaměstnanosti, přispívá k tvorbě HDP
- sociální – stanovení podmínek pro kvalitu lidského života, vytváření sociálního klima a zastávání částečně i charitativní úlohy
- etická – stanovení a zabezpečení dodržování morálních a etických zásad
- politická – rozvíjení občanské společnosti, rozvíjení demokracie, řešení důsledků ekonomické globalizace

Úkol veřejného sektoru

- vytvářet vhodné podmínky pro fungování soukromého sektoru
- zajistit potřebné statky, které v požadované kvalitě a kvantitě nedokáže zabezpečit soukromý sektor

Velikost a struktura veřejného sektoru

- Velikost a strukturu veřejného sektoru ovlivňují:
 - faktory ekonomické
 - bariéry výkonnosti
 - bariéry spotřeby
 - bariéry výběru daní
 - faktory historické a geopolitické
 - státní paternalismus x liberalismus
 - přírodní podmínky
 - faktory demografické
 - růst populace
 - změny ve věkové a sociální struktuře
 - změny preferencí
 - faktory kulturně náboženské
 - faktory politické
 - kvantita a kvalita veřejných statků
- Podíl veřejných výdajů na veřejný sektor k HDP.
(v ČR v současné době kolem 48 %)

Fungování ekonomického systému společnosti

- založeno na celkové koordinaci tohoto systému
- ↓
- koordinace znamená soulad mezi jednotlivými částmi tohoto systému
- ↓
- subjekty se musí vyznačovat účelným chováním
- ↓
- založeno na racionálním chování

Racionální chování

- Jedinci mají vyjasněné a konzistentní preference.
- Jedinec se snaží maximalizovat svůj užitek (nakupuje statky, které budou uspokojovat jeho potřeby, přitom ze statků vybírá ty, které mu přináší nejvyšší užitek.
- Jedinci se snaží optimalizovat – jedinec velikost užitku poměřuje s velikostí oběti, které za tyto statky bude muset přinést.
- Jedinci se vyznačují subjektivním vnímáním užitečnosti.
- Jedinci se budou chovat dle teorie racionálního jednání, aniž by tuto teorii znali, neboť pokud by se totiž podle této teorie nechovali, způsobovali by si škodu.
- Racionalita není patrná ve volbě cílů, ale ve volbě prostředků k dosažení cílů.
- Racionalita rovněž předpokládá, že pokud jedinec zjistí, že si svým jednáním způsobuje škodu, své jednání změní. Racionální chování spočívá v tom, že jedinec systematicky neopakuje chyby, nikoliv, že je neomylný.

Racionální chování státu

- Stát se rovněž chová racionálně, neboť poměřuje užitek obyvatelstva s celkovými náklady spojenými se zabezpečením konkrétního veřejného statku.
- Účelem celého hospodářství i jednotlivých ekonomických subjektů je tedy ze zdrojů vytvářet statky sloužící k uspokojování potřeb.

Ekonomika veřejné správy

- Odborná disciplína zkoumající ekonomické aspekty veřejné správy:
 - Ekonomické vztahy
 - Volbu a účinnost nástrojů regulace
 - Výkonné, efektivní a hospodářské fungování institucí veřejné správy
- Nejdůležitější nástroje:
 - Státní rozpočet a další veřejné rozpočty

Děkuji za Vaši pozornost. 😊

